

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle neuvoston asetukseksi (sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen)

Perustuslain 96 §:n mukaisesti lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 23 päivänä heinäkuuta 2007 tekemä ehdotus neuvoston asetukseksi asetuksen (EY) N:o 883/2004 ja asetuksen

(EY) N:o [] soveltamisalan laajentamiseksi koskemaan kolmansien maiden kansalaisia, joita kyseiset säännökset eivät jo koske yksinomaan heidän kansalaisuutensa vuoksi, sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 20 päivänä syyskuuta 2007

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*

Apulaisosastopäällikkö Carin Lindqvist-Virtanen

EHDOTUS ASETUKSEKSI SOSIAALITURVAJÄRJESTELMIEN YHTEENSOVITTAMISESTA**1. Ehdotuksen sisältö**

Komissio on antanut neuvostolle ehdotuksen (KOM 2007) 439 neuvoston asetukseksi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 soveltamisalan laajentamiseksi koskemaan kolmansien maiden kansalaisia, joita kyseiset säännökset eivät jo koske yksinomaan heidän kansalaisuutensa vuoksi. Ehdotus liittyy sosiaaliturvan koordinaatiolainsäädännön kokonaisuudistukseen, jonka seurauksena nyt voimassa oleva sosiaaliturvan koordinaatioasetus (EY) N:o 1408/71 ja sen täytäntöönpanoasetus (EY) N:o 574/72 korvataan uusilla säädöksillä. Voimassa olevan asetuksen 1408/71 korvaava asetus 883/2004 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta on hyväksytty jo 14 päivänä huhtikuuta 2004 ja sen täytäntöönpanoasetusta koskeva valmistelu on parhaillaan käynnissä neuvoston työryhmässä. Uudet asetukset tulevat sovellettaviksi aikaisintaan vuoden 2009 alusta.

Komission ehdotuksen tarkoituksena on laajentaa asetuksen 883/2004 mukaiset sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevat säännökset kolmansien maiden kansalaisiin. Nyt voimassa olevassa kolmansien valtioiden kansalaisia koskevassa asetuksessa (EY) N:o 859/2003 säädetään asetuksen 1408/71 säännösten soveltamisesta kolmansien valtioiden kansalaisiin. Koska asetus 883/2004 korvaa asetuksen 1408/71, myös nykyinen kolmansien valtioiden kansalaisia koskeva asetus 859/2003 korvattaisiin nyt ehdotetulla uudella asetuksella. Tällä tavoin varmistetaan, että kolmansien valtioiden kansalaisiin, jotka asuvat laillisesti jossakin jäsenvaltiossa, sovelletaan samoja sosiaaliturvajärjestelmien koordinaatiosääntöjä kuin unionin kansalaisiin samasta ajankohdasta alkaen eli siitä, kun asetusta 883/2004 ja sen täytäntöönpanoasetusta ryhdytään soveltamaan. Ehdotetut säännökset ovat tarpeen, jotta syntyisi oikeudellinen yhteys asetuksessa 883/2004 se-

kä sen täytäntöönpanoasetuksessa säädetyn yhteisön kansalaisiin sovellettavan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisjärjestelmän ja EU:n alueella laillisesti asuvia, valtion rajat ylittävässä tilanteessa olevia kolmansien maiden kansalaisia koskevan vastaavan yhteensovittamisjärjestelmän välille. Näin taataan kolmansien maiden kansalaisten yhdenvertainen kohtelu ja syrjimättömyys sekä hallinnollinen yksinkertaistaminen ja oikeudellinen selkeys. Muussa tapauksessa jäsenvaltioiden sosiaaliturvalaitokset joutuisivat soveltamaan vanhoja yhteensovittamissäännöksiä vain kolmansien maiden kansalaisiin, mistä seuraisi hallinnollisesti vaikeasti hoidettavia ja monimutkaisia tilanteita.

Asetuksen 883/2004 soveltamisala on laajennettu myös henkilöihin, jotka eivät ole työelämässä. Vastaavasti komission ehdotuksesta seuraa, että myös työelämän ulkopuolella olevat jäsenvaltiossa laillisesti asuvat kolmannen valtion kansalaiset tulisivat sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevien säännösten piiriin.

2. Vaikutukset Suomen lainsäädäntöön

Ehdotus toteutuessaan ei aiheuta lainsäädännön muutoksia sen vuoksi, että ehdotetut säännökset ovat sellaisenaan sovellettavaa lainsäädäntöä. Ehdotukseen sisältyvät muutokset ovat kuitenkin sen luonteisia, että niitä on pidettävä lainsäädännön alaan kuuluvina.

3. Ehdotuksen artiklakohtainen tarkastelu

1 artikla. Artiklan mukaan asetuksen 883/2004 ja sen täytäntöönpanoasetuksen säännöksiä sovellettaisiin kolmansien maiden kansalaisiin, joita asetus ei vielä koske sen 20 artiklan perusteella heidän kansalaisuutensa vuoksi. Eräät kolmansien maiden kansalaisten ryhmät kuuluvat jo nyt asetuk-

sen soveltamisalaan. Näitä ovat kansalaisuudettomat ja pakolaiset sekä yhteisön kansalaisten perheenjäsenet ja heidän jälkeensä elävät. Samalla tavoin kuin nyt voimassa olevien säännösten mukaan ehdotuksessa tarkoitettujen kolmansien maiden kansalaisten on asuttava laillisesti jonkin jäsenvaltion alueella. Heillä tulee olla tilapäinen tai pysyvä oleskelulupa. Asetusta 883/2004 muutettaessa tulevaisuudessa myös muuttuneet uudet säännökset koskisivat kolmansien valtioiden kansalaisia ilman muita lainsäädäntötoimia.

2 artikla. Artiklassa on siirtymäsäännökset, joiden tarkoituksena on suojata asetuksessa tarkoitettuja henkilöitä ja estää heitä menettämästä oikeuksiaan asetuksen voimaantulon seurauksena. Vakuutuskaudet ja työskentelykaudet sekä itsenäisen ammatinharjoittamisen kaudet ja asumiskaudet, jotka ovat täyttyneet ennen asetuksen voimaantuloa otetaan huomioon määrättäessä tämän asetuksen perusteella saavutettuja oikeuksia ja oikeus katsotaan saavutetuksi tämän asetuksen mukaisesti, vaikka vakuutustapahtuma on sattunut ennen asetuksen soveltamispäivää. Myös kaikki etuudet, joita ei ole myönnetty tai joiden suorittaminen on keskeytetty asianomaisen henkilön kansalaisuuden tai asuinpaikan vuoksi maksetaan tai palautetaan henkilön pyynnöstä 1 päivästä kesäkuuta 2003, jollei kyse ole kertasuorituksesta.

3 artikla. Artiklassa on voimaantulosäännös, jonka mukaan asetus tulee voimaan sen jälkeen kun se on julkaistu Euroopan unionin

virallisessa lehdessä. Asetusta sovellettaisiin asetuksen 883/2004 ja sen täytäntöönpanoasetuksen voimaantulopäivästä alkaen ja asetus kumoaa asetuksen 859/2003 samasta päivästä lukien.

4. Valtioneuvoston kanta

Ehdotus yksinkertaistaa sosiaaliturvan koordinaatiojärjestelmää, kun samoja säännöksiä voidaan soveltaa kaikkiin EU alueella liikkuviin henkilöihin. Toteutuessaan ehdotuksella olisi merkitystä työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta, kun on kysymys etuuksien piiriin pääsemisestä, etuuksien ansaitsemisesta sekä etuuksien maksamisesta unionin alueella tai velvollisuudesta maksaa vakuutusmaksuja. Komission ehdotuksella ei ole vaikutusta niihin säännöksiin, jotka liittyvät maahantuloon, oleskeluun tai työlupaan jäsenvaltiossa.

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vakinaisesti vuoden 2006 lopussa 121 739 ulkomaan kansalaista eli noin 2,3 prosenttia väestöstä. Ulkomaiden kansalaisten määrä lisääntyi vuoden 2006 aikana 7 887 henkilöllä. Suurimmat ulkomaalaisten ryhmät olivat Venäjän (25 326 henkeä), Viron (17 599 henkeä), Ruotsin (8 265 henkeä) ja Somalian (4 623 henkeä) kansalaiset.

Komission ehdottamat säännökset korvaavat nyt voimassa olevan asetuksen 859/2003 säännökset asiallisesti eikä komission ehdotukseen sisälly aineellisesti uusia säännöksiä. Näin ollen valtioneuvosto katsoo, että asetus on hyväksyttävissä.